

Primo mars 1945

Beskjeftigelsesspørsmålet idag.

Allerede flere måneder før siste årsskifte henledet H.L. oppmerksomheten på beskjæftigelsesspørsmålet ved krigens opphør, og så tidlig som i desember ble påpekt at også i tiden inntil krigens slutt kunne spørsmålet bli brennende derved at "firmaer og bedrifter" ved makt-havernes påbud eller av andre grunner kunne bli tvunget til å gå til innskrenkninger eller stans innen den samlede produksjon eller deler av denne. Det ble i den forbindelse framholdt at en slik situasjon kunne komme til å sette både bedriftenes økonomiske evne og bedriftsledelsens smidighet og oppfinnsomhet på en meget hård prøve. Den måtte se det som en nødvendig oppgave å planlegge den mest hensiktsmessige beskjæftigelse for de ansatte med arbeid som gav størst mulig nytte for bedriftene selv om det fanske var på noe lengre sikt.

Denne situasjon er nå inntruffet og i et overmåte stort omfang. Den kunstige og helt krigsbetonte fullbeskjæftigelse som de nåværende makthavere fra første ferd av har tatt til inntekt for sitt system er i ferd med å slå om til en omfattende arbeidsløshet. Okkupasjonsmakten har på forhånd gjort sitt beste for å tilrettelegge en slik utvikling ved den stengning av firmaer og bedrifter som ble gjennomført i forbindelse med "den nasjonale arbeidsinnsats". Også disse bedrifter ville ellers hatt evnen til å gi beskjæftigelsesmuligheter. Det som nå gjør situasjonen akutt er at i og med okkupasjonsmaktenes sviktende evne til å søke vårt land utnyttet i sin krigspotensial er våre tilførsler av kull - det helt nødvendige grunnlag for store deler av vår industri - praktisk talt stoppet. De overmåte knappe beholdninger og stadig mindre tilførsler skal først og fremst gå til jernbanen til troppetransporter. Av denne grunn er i de siste uker allerede stoppet, eller vil i nærmeste uker bli stoppet de fleste smelteverk og bergverksbedrifter, cementfabrikker og aluminiumindustri, en rekke støperier og bedrifter i tekstil- og konfeksjonsindustri. Det befryktes at også andre grupper vil bli berørt av brenselsvanskighetene.

Den kraftanspennelse som kreves av bedriftene blir altså aktuelt tidligere og i større omfang enn tenkt, og den kommer følgelig til å strekke seg over et lengre tidsrom enn antatt. De enkelte bedrifters evne til i en slik situasjon fortsatt å beskjæftige eller skaffe elsi-stensmuligheter for en større del av de ansatte er selvsagt meget varirende, idet både det tekniske og økonomiske grunnlag vil være forskjellig. Selv om de enkelte bedrifter som må stanse helt eller vesentlig må innskranke sin regulære virksomhet derfor ofte vil måtte finne fram til individuelle løsninger, angis nedenfor visse hovedlinjer:

1. Opprydnings-, reparasjons- og vedlikeholdsarbeider settes igang i størst mulig utstrekning.
2. Forestående anleggsarbeider settes igang hvor det er mulig, herunder f.eks. nødvendige nedrivningsarbeider for ryddiggjøring av arealer til ny anvendelse, planlagte nybygninger settes i gang hvor material- og redskapssituasjonen gjør det mulig, og under alle omstendigheter bringes planene fram til anmeldelse, hvis ikke en forventet utvikling ute i verden, evt. manglende kjennskap til nye maskintyper etc. gjør dette uforsvarlig.

3. Ønskelige veiarbeider av viktighet for distriktet og distriktsindustribedrifter påbegynnes, selvom det blir et dyrt nedsarbeid og ikke selv gir bedriftene økonomisk avkastning på samme måte som produktiv industrevirksomhet.

4. Det henstilles til de ansatte som opprinnelig er kommet fra jord- og skogbruk eller fiskerimining å gå tilbake til disse næringer, likeso det henstilles til alle som kan skaffe seg annen beskjeftegelse å gjøre dette.

5. I påvente av senere gjenopptagelse av driften bør bedriftene søke i gangsett vedhogst til eget behov og om mulig også til dekning av brensel for de ansatte. Den enkelte bedrift bør på forhånd søke å sikre seg brukstillatelse.

Den del av de ansatte som ikke på de under 1 - 5 nevnte eller andre måter kan få beskjeftegelse, permitteres inntil videre, med en understøttelse som må variere etter forholdene og bedriftenes økonomiske evne, og der alterneres da i størst mulig utstrekning mellom den ved bedriften beskjeftegde og ikke beskjeftegde del. Selv om de permitterte får anledning til selv å nyttiggjøre seg sin dag til annen virksomhet, bør bedriften allikevel søke å yde en permisjonsunderstøttelse som dekker det absolutte eksistensminimum. Det gjøres oppmerksom på at det ikke er nødvendig fra arbeidsgivernes side å trekke skatter for de ansatte hvis inntekter ligger på et eksistensminimum.

Det er ikke til å unngå at disse endringer i arbeidsforholdene følger endringer i arbeids- og lønnsvilkårene som arbeiderne forutsetter å få gjennomført med et visst varsel. Dessuten har de nærværende maktene gitt en forordning om et spesielt tre ukers varsel til arbeidsformidlingen i forbindelse med en eventuell driftsinnskrenkning på grunn av brensel- og råstoffvanskkeligheter. For å kunne gjennomføre endringerne i arbeidsordningen eller den påtenkte permisjonsordning blir det derfor også av formelle grunner nødvendig å gå til oppsigelse av arbeiderne for å ha helt fritt grunnlag til gjennomføring av den ordning man vil velge for sin bedrifts vedkommende.

Det vil kanskje virke fremmed både for arbeidsgiverne og arbeidere at der under disse forhold må gås til oppsigelse av arbeidere, men det må være klart at dette må til for at partene fritt skal kunne få ordne sine egne forhold. Det gjelder derfor at enhver bedrift som må gå til dette skritt, på forhånd har klarlagt forholdet for sine arbeidere enten ved direkte konferanse med dem eller gjennom konferanser med tilitsmennene. Det er av største betydning at bedriftene står i intim kontakt med sine arbeidere om disse ømtålelige problemer.

Kontingenten.

Med frist til 6/1 i år sendte "Norges Industriforbund" omkring årsskiftet ut purring angående kontingenget for 1944 til den meget vesentlige del av industrien som ikke hadde betalt tidligere. I den anledning ble i en spesiell henvendelse fra H.L. konstatert at den tidligere utsendte parole gjaldt alle bedrifter borte dem som tross krav, purring og trusler hele tiden hadde fulgt den riktige linje ikke å betale, og dem som før eller senere hadde gitt etter og betalt den innkrevde kontingenget for de tre siste kvartalene av 1943 som, da denne ble frafalt, ble godskrevet vedkommende betalere som delvis dekning for kontingenget for 1944. Det måtte nemlig ventes at sistnevnte bedrifter ville få krav om restkontingenget for 1944. Endelig ble nevnt at det kunne tenkes at "Industriforbundet" etter årsskiftet ville sende ut krav om kontingenget også for 1945, og at parolen her selv sagt måtte være den samme og ubetingede.

Etter grundige undersøkelser innen industriens forskjellige bransjer er det ikke lykkes å finne en eneste bedrift som har etterkommet kravet.

Til orientering resymeres nedenfor kontingentspørsmålets utvikling og stilling innen forsikringsnæringen:

Selskapene fikk 26/5-1944 krav på kontingent for 1944 til det nazistiske Norges Forsikringsforbund i henhold til dettes "rådsvedtak" godkjent av Næringsambandet og stadfestet av Næringsdepartementet med arbeidsinnsatsloven og foreningsloven som påberopt hjemmel. Med lignende begrunnelse som industribedriftene unnlot de aller fleste selskaper å betale, men deponerte beløpene i bank slik som også enkelte industribedrifter gjorde. I juli ble så avholdt utpanning hos en rekke selskaper. Utpanningsbegjæringen ble trukket tilbake i slutten av november og saken hevet ved Namsrettens kjennelse av 27. s.m. Ny utpanningsbegjæring ble framsatt 5/12 og tatt til følge av Namsretten, denne gang i henhold til nytt kontingentkrav bygget på det opprinnelige "rådsvedtak", en ny godkjennelse og stadfestelse av samband og departement, og nå med lov av 7/9-1944 om Norges Næringsamband som påberopt hjemmel. Selskapene protesterte mot utpanningen, begjært saken overført i soksmafsformer og påstod subs. fullbyrdelsen gitt utsettende virkning. Begjæringen ble avslått av Namsretten 21/12. (I sin framstilling her framholdt byfogd Christie bl.a. at det hastet overordentlig å få saken ut av verden på grunn av de konsekvenser den hadde også for andre næringsorganisasjoner kontingentinnkrevning. Byfogd Christie argumenterte på dette punkt med megen varme, hvilket vel har sin naturlige forklaring deri at han ved siden av sitt embete også er lønnet juridisk rådgiver for flere næringsorganisasjoner. (Det er også ikke bare "minister" Whist som er gjenganger i de forskjellige instanser som har med kontingentspørsmålet å gjøre. Før vår oktoberutgave 1944.)) Ny utpanning ble så fremmet kort før årsskiftet. Selskapene påkjørt Namsrettens kjennelse til Lagmannsretten på grunn av feil i saksbehandlingen og lovanvendelsen, og denne gav ved enstemmig kjennelse fullbyrdelsen oppsettende virkning. Denne kjennelse ble av "Forsikringsforbundet" innbrakt for "høyesterett" som ved kjennelse av 5/2-45 besluttet at fullbyrdelsen ikke ble gitt oppsettende virkning.

Etterhvert krever derfor nå "Forsikringsforbundet" de deponerte beløp i bankene, men selskapene betaler også ikke. Spørsmålet om kontingentkravets lovlighet og om saken skal overføres i soksmafsformer er fremdeles uavgjort av Lagmannsretten.

Tømmersituasjonen.

Fra en større oversikt hitsettes:

"Når krigen er over vil vi få et meget stort behov for valuta til dekning av absolutt livsviktig import av konsumsions- og råvarer, maskiner etc. Et av de viktigste hjelpemidler til å skaffe oss denne valuta er vår eksport av treforedlingsprodukter. Det er derfor om å gjøre at treforedlingsindustrien sikres råvarer så den kan ha full beskjeftegelse etter krigsen. Den sterke konkurransen vi kan vente fra Sverige som har fulle lagre og stor produksjonsevne, og kanskje også fra Finnland, er likeledes et moment som gjør at vi bør ruste oss så godt vi kan. En innskrenket drift vil videre ha sine alvorlige følger på arbeidsmarkedet.

Bedriftenes tømmerlagre er små og utilstrekkelige for etterkrigstiden. Det tømmer som hugges i vinter og som går i vassdragene, kan ikke brukes i treforedlingsindustrien før i 1946, en liten del kan skje til ned ut på høsten 1945. Vi må derfor regne med at dette tømmer bare vil komme norske interesser til gode. Det er således ingen grunn til å sabotere denne tømmerdrift. Tvertimot. Både skogeier og skogs-

arbeider bør anstreng seg for å få hugget og drevet tømmeret frem".

Dødleggingen av tvangorganisasjonene.

Bedre sent enn aldri!

Av de i tidligere utgaver nevnte ca. 70 tvangorganiserte bransjer som Færingssambandets gruppe nr. 8, Norges Industriforbund, omfatter på papiret har det vært 3-4 hvor viljen til motstand dessverre altfor lenge har vært svak, og iallfall ikke på noen måte har gitt seg effektive uttrykk. I en av disse bransjer, som teller ganske mange, vesentlig svært øververe, er det for kort tid siden skjedd en avgjort forandring til det bedre:

De ikke nazistiske styremedlemmer i den gamle fri forening var blitt sittende under en meget virksom NS-formann, mange av bransjens utøvere deltok i stor utstrekning i medlemsmøter og særutvalg i den nye tvangorganisasjon etc. Først det medlemsmøte som denne i innevarende år hadde innkalt til, mottok de norske stille bedrifter anonymt en redegjørelse hvori det ble klart presisert at denne holdning var stikk i strid med de klare paroler som var fulgt innen den helt overveiende del av den øvrige industri.

Denne direkte oppstrammer virket likefrem eksplosivt, idet resultatet i hørhet var følgende:

Av de 80-90 som etter erfaringene fra foregående år måtte ventes å delta i medlemsmøtet, møtte 12. Av disse var de 8 nazister, 2 var ved en inkurie ikke tilstillet redegjørelsen og de siste 2 var medlemmer av styret som på egne og de øvrige (fraværende) styremedlemmers vegne meddelte at ingen av dem ville motta noe som helst verv. Sekretären oppsøkte øyeblikkelig sin stilling, og ingen av de to vitenskapelig sakkyndige som skulle holdt foredrag kom til stede. Det måtte velges nytt styre av bare nazister og i den etterfølgende fellesspissnin, hvortil visstnok (utrolig nok) var anmeldt ikke så få deltagere, deltok bare de 8 nazister.

Tordenskjolds soldater saluterer.

"N.S." som i denne forbindelse betyr "Norsk Skofabrik" og utgis av den naziledede forening De Norske Skofabrikkers Landsforening har som redaktør foreningens innsatte formann disponent Th. Larssen, Hera Skofabrik A/S, født 4. februar 1900. I et nummer utsendt kort før denne dato i år, skrev redaksjonen en helsides artikkel med bilde som ble innleddet således:

"45 år er jo i alminnelighet ikke noen milepel man vanligvis stopper opp ved, men for disponent Larssen vil vi gjøre et unntak i betrakning av hans store og fortjenstfulle arbeid innen skøytebransjen de siste år."

Slutningen lød slik:

"Denne gang faller hans fødselsdag tilfeldigvis på søndag, forhåpentlig er han da hjemme og vi ønsker disponent Larssen til lykke med dagen."

Også mangelen på skrivende folk synes å være akutt innen partiet.

Industrien og den første fredstid.

Krigen i Europa nærmer seg nå sin avslutning med raske skritt, og for det enkelte menneske, den enkelte arbeidsgren eller bedrift ger til freden, hva den skal bringe og hva som da skal utrettes. Ikke minst gjelder dette de okkuperte land, som gjennom disse lange og vanskelige år har ligget knuget under den tyske okkupasjons åk.

Hva vil så krigens avslutning bringe vårt land? Det sikre er at den vil gi oss tilbake det som har vært det alt overskyggende mål for alle gode nordmenns kamp: vår nasjonale selvstendighet. Freden og frigjeringen vil fjerne det endelige trykk som tross alle de mange og tungte materielle savn har vært det mest ulidelige.

De nazistiske makthavere har i sin propaganda utrettelig og med å være utsprunget av en like uregjerlig som blåsyd hunger etter forvening og tårde materielle goder. De har nektet å erkjenne at det bare er en ting som i denne tid har kunnet samle hele det norske folk i begjistring og selvoppoffrelse: den hellige kamp for friheten.

Dette store felles mål har gitt styrken gjennom kampens dager og år, og den varme og dype glede og takknemlighet over dets virkeligelse vil for oss alle bety en solid kraftreserve overfor de materielle påkjenninger vi etter alt å dømme kommer til å måtte friste ennå en tid framover etter krigens slutt.

Krigen har krevet en veldig kraftanspennelse av de store utuhyliglig stor del av Europas og den øvrige verdens verdifullestes arbeidskraft er gått tapt, store og rike produksjonsområder er lagt øde, tusener på tusener av fabrikker og andre produktive virksomheter er lagt i grus, samtidig som vesentlige deler av dem som står igjen krever en ofte voldsomste påkjenninger og handelsforbindelsene er brakt i fullstendig uorden. Det sier seg under disse omstendigheter selv, at det for vårt som for andre land må ta tid før noe i retning av det vi kalte normale forhold igjen kan inntre. Dette vil ikke minst gjelde industrien.

Selv om våre myndigheter ute gjør alt for å skaffe også vår industri de ting den trenger snarest mulig etter at krigen er slutt, er det en gang så at leverandørene blant våre store allierte ser og vel også må se det ulykkelige Europa som en enhet, hvor de mest nødlidende begrensede ressurser som har stått på deres side må hjelpes først med de alt har den overveiende del av vårt lands produksjonsliv iallfall hittil vært forsøkt for de alvorligste direkte ødeleggelsjer som rammer militære slagmarkører, som f.eks. Holland og Belgia.

På samme måte som den enkelte norske borgers derfor må gjøre seg fortrødig med i den første etterkrigsperiode helt eller delvis å måtte unnvære mange av de varer og tjenester som han før krigen anså for selvfølgelige og uunnværlige, vil også vår industri stå overfor en redegjørelse om hvordan den kan vente en gang tilnærmedesvis å tilførsler av råstoff og hjelpestoffer den tiltrenger og å unne disponere over de nødvendige transportmidler. Ennå lengere tid til det ta før den kan få sine behov for farnyelse av maskiner og redskaper dekket.

Arbeidet med å søke dannet sentralforbund er nå påbegynt, og sentralforbundenes underbruk bransjeforeningene står da også for tur. De får nye vedtekter etter førerprinsippet, pålegges å innsende budgettforslag til godkjennelse etc.

- Sentralforbundene skal få sine budsjetter godkjent av Industri-forbundet og få sine driftsmidler derfra, og det enkelt sentralforbund igjen skal godkjenne sine "bransjeforeingers" budgetter og tildele dem driftsmidler.

Under bestrevelsene for å utbygge den nye tids organisasjoner videre vil nazistene igjen være i det samme dilemma som da det gjaldt rasjonaliseringsutvalgene: helt bortsett fra ethvert kvalitetskrav, formår de ikke en gang nummerisk å besette tilnærmedesvis de mange verv som formenn, rådsmedlemmer og styrer med N.S.folk. Altså må de søker med list eller lempe å trekke et meget betydelig antall gode nordmenn inn i praktisk talt hele det finmaskede organisasjonsnett.

PÅLEGGET OM Å INNSENDE FORSLAG TIL BUDGETT ETTERKOMMES SELVSAKT IKKE. VIDERE MÅ INGEN NORSK INDUSTRIDRIVENDE FORTSETTE I ELLER PÅTA SEG VERV I NOE SENTRALFORBUND ELLER NOEN BRANSJEORGANISASJON ETTER AT NYORDNINGEN OG DEN INNBYRDDES TILKNYTNING MELLOM DISSE ER BRAGT I STAND PÅ PAPIRET. INGEN MÅ FORELEGE NOEN SAK ELLER DELTA I NOE MOTE.

Om de nyordnede "bransjeforeninger" bærer samme navn som tidligere eksisterende, må dette ikke forvirre noen. -

De samme direktiver gjelder for eventuell nyordning på lokalorganisasjoners område.

----oo----

De industridrivende vil ikke i alle situasjoner kunne regne med en parole i de spørsmål det her gjelder. De vil også måtte vurdere og treffen avgjørelser etter eget skjønn.

Det første og mest nærliggende krav som herved stilles til våre industribedrifters ledelse idag er at den så grundig som mulig overveier mulighetene for produksjon og beskjeftigelse, søker å droye de siste ressourcer, holder maskinelt utstyr og redskaper i best mulig stand. Og like viktig er det at industriens menn når frigjøringen er et faktum straks setter alle krefter inn på å planlegge og sette i verk innen rammen av det materielt mulige, og fortsatt viser den vilje til samarbeid med alle andre krefter om en stor sak som er utviklet gjennom krigsårene. Ønsket om å skape og finne nye veier har nå i érevis mættet kues eller skjules, ja, de har meget langt mættet sjaltes om og utnyttes mot det som vi vanligvis før forstod ved utvikling. Bare herved vil være akkurert en stor reserve, en hunger etter regulært arbeid, som endelig kan kobles inn igjen til drift framover. Mange tanker og planer ligger sikkert og venter, og i allfall en rekke av dem vil også i en knapphetens tid kunne realiseres etter en tilpassing.

Skaperglede og arbeidsvilje må bli det som bærer vår industri gjennom etterkrigsårene!

MÅLET som alltid må haas for øye er alle klar over:

VED PASSIV MOTSTAND Å FÅ RENSET POLITISKE INNGREP OG
POLITISK INNSATTE LEDERE OG HJELPERE UT AV NÆRINGSORGANISA-
SJONENE OG DERES ORGANER, SÅLEDES AT ORGANisasjonene IGJEN
BLIR HVA DE MÅ OG SKAL VÆRE: DE NÆRINGSdrivendes EGNE ORGANER
MED TILLITSMENN FRITT VALGT AV OG BLANT DE NÆRINGSdrivende SELV.